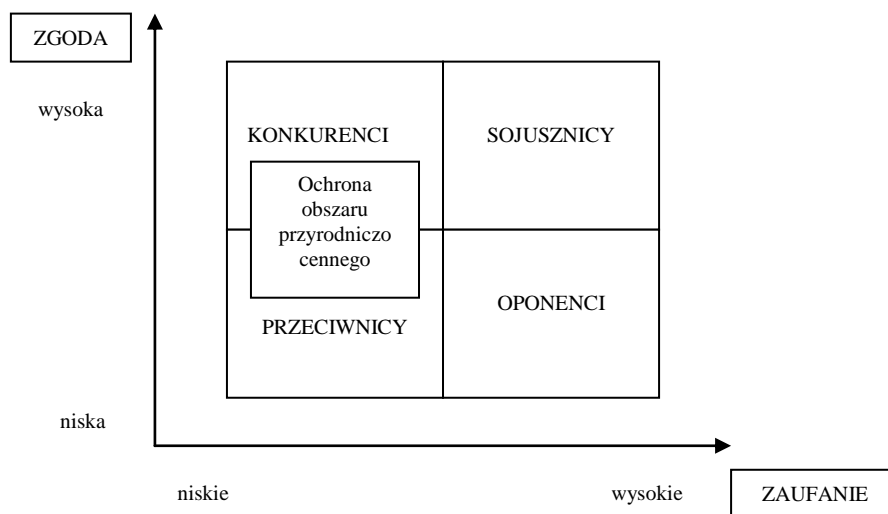

działań ochronnych co zarządzający tymi obszarami, przyrodniczy lub organizacje pozarządowe. Jasno zdefiniowane cele różnych partnerów w procesie planowania reprezentują tylko różne aspekty tego samego podstawowego problemu.

Rys. 2. Grupy interesu według ich postawy względem ochrony obszaru przyrodniczo cennego oraz szczerości ich zaangażowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie: E.T. Idle, T.J. Bines, *Planowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo – przewodnik dla praktyków i ich szefów*, Polski Klub Przyrodników, Świebodzin 2004, s. 21.

Koncepcja systemu zarządzania obszarami przyrodniczo cennymi przyczyni się do sprawnego ich funkcjonowania, a w konsekwencji do efektywnego gospodarowania ich zasobami. Proces gospodarowania obszarami przyrodniczo cennymi w dużej mierze zależy od podmiotu zarządzającego i społeczeństwa.

Alfreda Kamińska

Wyższa Szkoła Menedżerska w Warszawie, Polska

POLITYKA REGIONALNA JAKO DETERMINANTA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INNOWACYJNOŚCI W POLSCE

Warunkiem rozwoju regionów jest rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost innowacyjności firm. Przedsiębiorczość, z uwagi na kluczową rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów i krajów, stanowi przedmiot zainteresowania wielu dyscyplin naukowych, w tym ekonomii i nauk o zarządzaniu. Z punktu widzenia zarządzania - przedsiębiorczość rozumiana jest jako zakładanie firm oraz efektywne zarządzanie nimi umożliwiające realizację celów firmy.

Współczesna konkurencja pomiędzy przedsiębiorstwami wymusza konieczność ciągłego wdrażania innowacyjnych rozwiązań oraz oferowania nowych,

innowacyjnych produktów zaspokajających potrzeby coraz bardziej wymagających klientów. Innowacyjność to umiejętność wprowadzania oraz generowania pozytywnych zmian produktowych, procesowych, organizacyjnych, marketingowych, tworzących nowe wartości rynkowe. Wzrost innowacyjności gospodarki jest przedmiotem troski naukowców oraz praktyków gospodarczych, zaś Unia Europejska w ramach programów unijnych przeznacza specjalne środki finansowe na poprawę innowacyjności przedsiębiorstw.

Wszystkie poziomy władzy – unijne, krajowe centralne, regionalne, lokalne - dysponują szeregiem narzędzi i możliwości oddziaływania na poziom przedsiębiorczości oraz innowacyjności firm, której efektem jest rozwój społeczno-gospodarczy regionów.

Władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne) w ramach polityki regionalnej oddziałują w sposób korzystny, niekorzystny lub ambiwalentny na rozwój przedsiębiorczości i sytuację firm w regionie.

Celem polityki regionalnej jest przede wszystkim¹²: poprawianie konkurencyjności gospodarczej regionów; wyrównywanie szans rozwojowych województw; sprzyjanie spójności ekonomiczno-społecznej i terytorialnej.

Samorządy mogą w sposób bezpośredni oddziaływać na funkcjonowanie firm na przykład poprzez przeznaczanie dotacji unijnych na powstawanie, rozwój, wzrost innowacyjności przedsiębiorstw. Mogą również pośrednio stymulować rozwój przedsiębiorczości poprzez stwarzanie przyjaznych warunków dla działalności przedsiębiorstw m.in. regulując odpowiednio wymogi podatkowe oraz wspierając działalność instytucji otoczenia biznesu (ośrodków szkoleniowych i doradczych, jednostek badawczych, parków technologicznych, itd.) dostarczających wiedzę i know-how do biznesu.

Aby realizować swoje cele, samorząd terytorialny w Polsce (województki, powiatowy i gminny) otrzymał osobowość prawną i finansową. Osobowość prawna oznacza, że samorząd terytorialny stał się podmiotem praw i obowiązków, posiadającym samodzielność decyzyjną i w pełni ponoszącym odpowiedzialność za własne działania. Istotnym atrybutem samodzielności jest dysponowanie własnym majątkiem i względnie stałymi źródłami finansowania realizowanych zadań¹³.

W Polsce polityka rozwoju regionów realizowana jest w oparciu o Strategie Rozwoju opracowane zgodnie z wytycznymi ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹⁴. Z kolei realizacja Strategii Wojewódzkich następuje poprzez wdrażanie Regionalnych Programów Operacyjnych, którymi autorami oraz realizatorami są samorządy.

¹² Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006, s. 73.

¹³ W. Zasadzki, *Wybrane problemy lokalnej i regionalnej polityki gospodarczej*, w: J. Kaja, K. Piech, *Rozwój oraz polityka regionalna i lokalna w Polsce*, SGH, Warszawa 2005, s. 23.

¹⁴ Dz. U. 2006, Nr 227, poz. 1658 z późn. zm.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa¹⁵ stanowi, iż samorząd województwa uchwała i realizuje strategię rozwoju województwa, która w szczególności uwzględniać ma pobudzanie działalności gospodarczej, promocję przedsiębiorczości, podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa oraz kształtowanie i utrzymanie ładu przestrzennego.

Funkcjonowanie przedsiębiorstw wspomagane jest m.in. w ramach następujących działań określonych w Programach Operacyjnych: 1) dotacje dla nowopowstałych przedsiębiorstw (rozwój mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, unowocześnianie ich oferty produktowej, zwiększanie konkurencyjności firm); 2) dotacje na inwestycje dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (dokapitalizowanie projektów mających na celu wprowadzenie innowacji procesowej, produktowej, marketingowej, organizacyjnej, poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez realizację innowacyjnych projektów); 3) wspieranie rozwoju nauki oraz współpracy pomiędzy sferą nauki a biznesem (wsparcie opracowania oraz transferu innowacyjnych technologii do przedsiębiorstw, rozwój współpracy pomiędzy sferą B+R, a gospodarką); 4) ułatwienie dostępu firm do pomocy doradczej, szkoleń; 5) promowaniem prywatyzacji oraz wspólnych przedsięwzięć sektora prywatnego i publicznego (partnerstwo publiczno-prywatne); 6) dostosowanie przedsiębiorstw do działalności na terenie Unii Europejskiej.

Na mocy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym¹⁶ zadania rozwoju lokalnego na poziomie ponadgminnym realizuje powiat. Jednakże aktualnie oddziaływanie powiatu na przedsiębiorczość jest ograniczone, gdyż powiat nie prowadzi w dużej skali polityki inwestycyjnej, natomiast jego rolą może być działalność promocyjna i pośrednicząca pomiędzy gminami a innymi podmiotami, w tym samorządem wojewódzkim oraz sektorem przedsiębiorstw¹⁷.

Kluczowy wpływ na rozwój przedsiębiorczości ma samorząd gminny. Ustawa o samorządzie gminnym¹⁸ z 8 marca 1990 r. zobowiązuje gminy do stymulowania rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, aktywnego oddziaływania na lokalny rynek pracy oraz tworzenia instytucji rozwoju lokalnego. Do kompetencji gminy należą sprawy publiczne służące zaspokojeniu potrzeb lokalnej społeczności, w tym m.in.: zapewnienie edukacji publicznej, ochrony zdrowia i pomocy społecznej mieszkańcom, zapewnienie ładu przestrzennego, gospodarowanie nieruchomościami, utrzymywanie infrastruktury drogowej, zaopatrywanie w energię elektryczną i ciepłą oraz wodę, utrzymywanie gminnych obiektów użyteczności publicznej itp. Rozwój infrastruktury gospodarczej i społecznej realizowany przez samorząd lokalny sprzyja wzrostowi atrakcyjności inwestycyjnej regionu, kreowaniu nowych miejsc

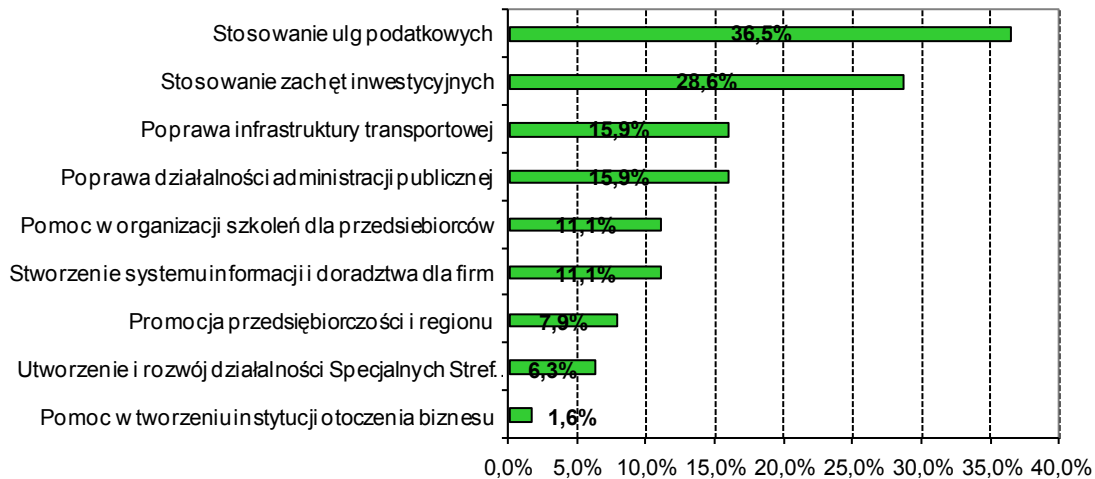
¹⁵ Dz. U. 1998, Nr 91, poz. 576 z późn. zm.

¹⁶ Dz. U. 2001, Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.

¹⁷ E. Flisiak, B. Opałka, *Możliwość kształtowania polityki wewnątrzregionalnej a planowanie strategiczne na poziomie lokalnym*, w: J. Kaja, K. Piech, *Rozwój oraz polityka regionalna i lokalna w Polsce*, SGH, Warszawa 2005, s. 42.

¹⁸ Dz. U. 2001, Nr 142, poz. 1591

pracy, spadku bezrobocia oraz zwiększa dochody własne gminy z tytułu wzrostu podatku od osób fizycznych i prawnych. Inwestycje infrastrukturalne prowadzone przez gminę powodują rozwój kolejnych inwestycji dokonywanych przez innych inwestorów, a w efekcie stymulują rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności¹⁹.

Rys. 1. Zalecane przez przedsiębiorców działania władz samorządowych w celu rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Badania wskazują, że przedsiębiorcy krytycznie, oceniają działania władz samorządowych w zakresie wsparcia rozwoju przedsiębiorczości²⁰. Szczególnie nisko jest oceniona pomoc w stosowaniu ulg podatkowych, wprowadzaniu zachęt inwestycyjnych, prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych oraz tworzeniu infrastruktury technicznej. Formułując priorytetowe inicjatywy, które powinny być podjęte ze strony władz samorządowych w celu rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, na pierwszych miejscach przedsiębiorcy wymieniają (Rysunek 1): stosowanie ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych; poprawa infrastruktury transportowej oraz działalności administracji publicznej, stworzenie systemu informacji i doradztwa dla przedsiębiorstw.

Władze samorządowe dysponują szerokim spektrum instrumentów wpływających na dynamikę rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacyjności przedsiębiorstw. Wykorzystanie tych instrumentów powinno uwzględniać potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców oraz sytuację firm. Z punktu widzenia przedsiębiorców samo „nie przeszkadzanie” w biznesie to zdecydowanie za mało²¹. Konieczna jest ścisła kooperacja pomiędzy władzą i biznesem, poznanie wzajemnych potrzeb, możliwości oraz uwarunkowań współpracy. W dobie konkurencyjnej gospodarki jest

¹⁹ Szerzej: E. Bończak-Kucharczyk, K. Herbst, K. Chmura, *Jak władze lokalne mogą wspierać przedsiębiorczość*, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Polska Fundacja Promocji Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa, 1998, s. 29-34.

²⁰ A. Kamińska, *Regionalne determinanty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2011

²¹ T. Żółciak, *Biznes w służbie samorządom*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 2 maja 2012, nr 87 (3225), A7

to warunek konieczny do efektywnego i skutecznego zarządzania regionami i przedsiębiorstwami, którego efekt będzie widoczny w postaci poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionów i krajów.

Anna Katola

Uniwersytet Szczeciński, Polska

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI A LOKALNA POLITYKA GOSPODARCZA

Wskazane jest, aby władze samorządowe poprzez własną politykę lokalną pobudzały i kształtowały rozwój gospodarczy. Prowadzona polityka powinna koncentrować się na kształtowaniu ich wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Oddziaływanie władz samorządowych na rozwój lokalny, choć nie jest to bezpośrednio napisane w ustawie o samorządzie terytorialnym, powinno stanowić jedną z podstawowych sfer zaangażowania samorządu w procesy rozwojowe. Związane jest to najważniejszym zadaniem gminy jakim jest tworzenie warunków dla zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców.

Jednym z podstawowych determinant rozwoju lokalnego, na który szczególny wpływ ma prowadzona lokalna polityka gospodarcza jest rozwój przedsiębiorczości. Tworzenie środowiska sprzyjającego przedsiębiorczości i innowacyjności jest najbardziej obiecującym instrumentem stymulowania rozwoju lokalnego i budowania przewagi konkurencyjnej gminy. W tym celu konieczne jest podejmowanie przez władze samorządowe szeregu działań niwelujących istniejące bariery rozwoju przedsiębiorczości jak i pozyskania dużych inwestorów zewnętrznych (zobacz tabela 1).

Tabela 1

Bariery inwestowania w środowisku lokalnym

Bariery rozwoju lokalnych przedsiębiorstw	Bariery pozyskania inwestorów zewnętrznych
1. Słabość infrastruktury	1. Słabość infrastruktury
2. Niedostateczny poziom wiedzy przedsiębiorców i pracowników	2. Brak wykwalifikowanej siły roboczej
3. Konkurencja na rynku	3. Ograniczenia siły nabywczej lokalnego rynku
4. Bariery administracyjne i prawne oraz niedoskonałość systemu fiskalnego	4. Niechęć władz lokalnych wobec zewnętrznych inwestorów
5. Niska dostępność instrumentów finansujących start i rozwój działalności	5. Nieprzychylnie nastawienie ludności wobec obcego kapitału
6. Niska dostępność do informacji	

Źródło M. Kogut-Jaworska, Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospodarczego, CeDeWu, Warszawa 2008, s. 31-32.